

Redizajn i unaprjeđenje funkcionalnosti studentskog web portala Pressedan

Martan, Emil

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:483133>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-07**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 268_KMN_2023

**Redizajn i unaprjeđenje funkcionalnosti studentskog web
portala Pressedan**

Emil Martan, 0336047968

Koprivnica, rujan 2023. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

Završni rad br. 268_KMN_2023

Redizajn i unaprjeđenje funkcionalnosti studentskog web portala Pressedan

Student

Emil Martan, 0336047968

Mentorica

Doc.dr.sc. Ivona čulo

Koprivnica, rujan 2023. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo		
STUDIJ	sveučilišni preddiplomski studiji Komunikologija, mediji i novinarstvo		
PRISTUPNIK	Emil Martan	MATIČNI BROJ	0336047968
DATUM	13. 9. 2023.	KOLEGIJ	Mrežno novinarstvo
NASLOV RADA	Redizajn i unaprjeđenje funkcionalnosti studentskog web portala Pressedan		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Redesign and improvement of the functionality of the student web portal Pressedan		

MENTOR	Ivona Čulo	ZVANJE	docentica
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. izv. prof. dr. sc. Gordana Tkalec, predsjednica		
	2. doc.art. dr. sc. Mario Periša, član		
	3. doc. dr. sc. Ivona Čulo, mentorica		
	4. prof.dr sc. Mario Tomiša, zamjenski član		
	5. _____		

Zadatak završnog rada

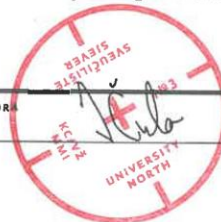
BROJ	268_KMN_2023
OPIS	<p>Zadatak završnog rada jest analiza funkcionalnosti studentskog web portala Pressedan izrađenog 2014. godine te naknadno analiza njegove nove verzije izrađene 2023. godine. Osim toga, potrebno je utvrditi kakve sve karakteristike i funkcionalnosti studentski web portal treba imati kako bi bio pristupačan kako za uređivanje, tako i za korištenje te time privukao više čitatelja.</p> <p>Student će u svrhu završnog rada:</p> <ol style="list-style-type: none">1) Proučiti relevantnu literaturu;2) Analizirati staru i novu verziju web portala Pressedan kroz kriterije njihove sigurnosti, brzine i ukupne funkcionalnosti i učinkovitosti;2) Utvrditi koje funkcionalnosti web portala pojednostavljuju njegovo korištenje iz perspektive urednika portala;3) Utvrditi koliko dizajn utječe na konkurentnost na tržištu i zainteresiranost studenata da prate portal;4) Odraditi empirijsko istraživanje u svrhu utvrđivanja postavljenih ciljeva. <p>Kroz rad je potrebno objasniti postupak redizajniranja te analizirati svaki dodatak (plugin) koji poboljšava funkcionalnost portala.</p> <p>Svojim rezultatima ovaj rad trebao bi pridonijeti znanstvenim istraživanjima digitalnih medija u svrhu njihova daljnjeg razvoja i učinkovitosti.</p>

ZADATAK URUČEN

14. 9. 2023.

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SJEVER

Predgovor

Iznimna čast i zadovoljstvo bilo je raditi pod mentorstvom doc.dr.sc. Ivone Čulo i ovim putem joj iskreno zahvaljujem na svim uputama, savjetima, primjerima, poslanim mailovima i porukama, što tijekom studija, a što tijekom izrade završnog rada. Nadalje, zahvaljujem doc.dr.sc. Marku Čačiću za sve *bug fixeve*, savjete i upute u izradi portala. Hvala i doc.art. Luki Danielu Borčiću i kolegici Moreni Martinović koja je od starta kraj mene kao podrška i dobra kritičarka. Posebice hvala mom bratu koji je uložio mnogo truda, strpljenja i vremena za slušanje svih mojih ludih ideja na koje je uvijek imao spremnu konstruktivnu kritiku i/ili pomoć u realizaciji istih. Hvala i svim ostalima koji su sudjelovali u odobravanju i realizaciji ovog projekta.

Sažetak

Globalna modernizacija i napredak tehnologije uvjetuje promjene na svim područjima, pa tako i u medijima. Zbog modernizacije došlo je do podjele medija na tradicionalne i uvjetno „nove“ medije. Tradicionalni mediji (novine, radio i televizija) ne mogu se mjeriti s novim medijima (internet), ne zbog loše kvalitete sadržaja, već zbog potrebe publike za aktivnosti, odnosno interaktivnosti s medijskim sadržajima. Upravo ta interaktivnost dovodi do nekih temeljnih funkcionalnosti internetskih stranica kao što je brzina stranice, dizajn, funkcionalnost komunikacija na samoj stranici, jednostavno snalaženje i slično. U ovom radu analizirat će se (ne)funkcionalnost, odnosno zastarjelost, studentskog web portala Pressedan izrađenog 2014. godine i njegove nove verzije izrađene 2023. godine. Analizirat će se navedene temeljne funkcionalnosti te sigurnost portala. U istraživanju koristit će se kvalitativne znanstvene metode, studija slučaja i empirijsko istraživanje koje će uključivati metodu polustrukturiranog intervjua s urednicom internet portala te dvojicom stručnjaka za izradu, funkcionalnost i dizajn portala. Cilj ovog rada jest utvrditi kakve sve karakteristike i funkcionalnosti studentski web portal treba imati kako bi bio pristupačan kako za uređivanje, tako i za korištenje te time privukao više čitatelja. Iz glavnog cilja proizašla su tri sporedna cilja: 1) analizirati staru i novu verziju web portala Pressedan kroz kriterije njihove sigurnosti, brzine i ukupne funkcionalnosti i učinkovitosti 2) utvrditi koje funkcionalnosti web portala pojednostavljuju njegovo korištenje iz perspektive urednika portala 3) utvrditi koliko dizajn utječe na konkurentnost na tržištu i zainteresiranost studenata da prate portal. Kroz rad će se objasniti postupak redizajniranja te obrazložiti svaki dodatak (plugin) koji poboljšava funkcionalnost portala te time pridonijeti znanstvenom istraživanju digitalnih medija u svrhu njihova daljnjeg razvoja i učinkovitosti.

Ključne riječi: modernizacija, portal, pressedan, redizajn, wordpress

Summary

Global modernization and technological progress require changes in all areas, including in the media. Due to modernization, the media has been divided into traditional and conditionally "new" media. Traditional media (newspapers, radio, and television) cannot compete with new media (internet), not because of the poor quality of the content, but because of the audience's need for activities, that is, interactivity with media content. It is this interactivity that leads to some fundamental functionalities of Internet stations, such as page speed, design, communication functionality on the page itself, easy navigation, and the like. This paper will analyze the (non)functionality, i.e. obsolescence, of the Pressedan student web portal created in 2014 and its new version created in 2023. The stated basic functionalities and security of the portal will be analyzed. Qualitative scientific methods, case studies and empirical research will be used in the research, which will include a semi-structured interview method with the editor of the internet portal and two experts in the creation, functionality and design of the portal. The goal of this paper is to determine what characteristics and functionalities a student web portal should have to be accessible both for editing and for use, thereby attracting more readers. Three secondary objectives emerged from the main objective: 1) to analyze the old and new version of the Pressedan web portal through the criteria of their security, speed and overall functionality and efficiency 2) to determine which functionalities of the web portal simplify its use from the perspective of the portal editor 3) to determine how design influences on the competitiveness on the market and the interest of students to follow the portal. The paper will explain the redesign process and explain each plug-in that improves the functionality of the portal and thereby contribute to the scientific research of digital media for the purpose of their further development and efficiency.

Keywords: modernization, portal, pressedan, redesign, wordpress

Popis korištenih kratica

SEO Search Engine Optimization

WP WordPress

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Osnovna teorijska polazišta	2
2.1.	Metodologija i znanstvene metode.....	2
2.2.	Mediji i masovni mediji	3
2.3.	Web portali	6
2.4.	Dizajn web portala	7
2.5.	WordPress	7
3.	Studija slučaja - web portal Pressedan.....	9
3.1.	Istraživanje – kvalitativne metode.....	10
3.2.	Početna stranica teme ColorMag.....	11
3.3.	Besplatna vs. plaćena verzija teme.....	12
4.	Kvalitativno istraživanje – polustrukturirani intervjui.....	14
4.1.1.	<i>Doc. dr. sc. Marko Čačić, stručnjak za informatiku i grafičku tehnologiju</i>	<i>14</i>
4.1.2.	<i>Morena Martinović, glavna urednica portala Pressedan</i>	<i>15</i>
4.1.3.	<i>Doc. art. Luka Daniel Borčić, pročelnik Odsjeka za medijski dizajn na Sveučilištu Sjever.....</i>	<i>17</i>
5.	Dizajn portala.....	20
6.	Funkcionalnosti.....	27
6.1.	Dodatak članovi (<i>members</i>)	27
6.2.	Sigurnost stranice	28
6.3.	Komparacija starog i novog portala	30
6.4.	Rasprava	30
7.	Zaključak.....	32
8.	Literatura.....	34

1. Uvod

Potruga za informacijama postoji od uvijek, no mediji kroz koje medijska publika dolazi do informacije konstantno se mijenjaju. Tako smo od glasnika na brdima Palestina došli do interneta, društvenih mreža i portala. Potraga za informacijama nikad nije bila veća kao i očekivanja medijske publike, a vrijeme uloženo za potragu informacija nikad manje. Stoga, su portali vrlo važan izvor informacija te moraju zadovoljavati kriterije vremena u kojem djeluju. S obzirom na to da je potražnja velika, velika je i ponuda. Upravo zato portal mora biti dizajnerski uređen, funkcionalan i vidljiv na internetu.

Portal Pressedan pokrenuli su prof. dr.sc. Sead Alić i student Davor Tomšić, 2014. godine i od tada nije bio redizajniran. Portal je za vrijeme izrade bio odličan i vrlo važan u privikavanju i učenju studenata na sučelje portala iz prve ruke. S obzirom na to da je od izrade portala prošlo devet godina, a u tih devet godina portal nije bio ažuriran, time su njegove komponente zastarjele i ne funkcioniraju s novima, portal ima zastarjeli dizajn i vrlo slabe funkcionalnosti u usporedbi s današnjim standardom, što onemogućava studentima kvalitetan rad i praksu u samom sučelju WordPressa.

Web stranice, pa ujedno i portali, mogu se izraditi na dva načina: upotrebom neke od platforma za izradu web stranica kao što je WordPress ili samim pisanjem koda, tzv. ručno. U ovom radu bit će prikazano redizajniranje web portala Pressedan u programu WordPress. U radu će se prezentirati izmjena dizajna, pomoću WordPress predložaka; dodavanje i objašnjavanje dodatka (plugina) koji se koriste na redizajniranom portalu te analizu polustrukturirani intervjua, sa stručnjacima u području kojim se rad bavi.

Rad je podijeljen na četiri glavne cjeline. Prva cjelina bavi se općim teorijskim pojmovima koji pomažu pri objašnjavanju pojmova i daju nit vodilju u radu. Teorijski pojmovi prikupljeni su iz recentnih i relevantnih izvora metodom kvalitativne analize sadržaja. Druga cjelina bavi se problematikom zastarjelog portala te analizom polustrukturirani intervjua sa stručnjacima u području web dizajna, računalstva i glavnom urednicom portala Pressedan. Treća cjelina bavi se praktičnim djelom same izrade portala te objašnjava njegov nastanak. Treća cjelina također pojašnjava dodatke (plugins), njihove funkcije i razlog uključivanja u projekt. Četvrta, ujedno i posljednja cjelina donosi zaključak cijelog projekta i rada temeljenog na prezentiranim podacima i primjeru.

2. Osnovna teorijska polazišta

Kako bismo bolje razumjeli temu o kojoj će ovaj rad govoriti potrebno je postaviti opći teorijski okvir u kojem se navodi bazno znanje iz područja ovog rada. Teorija o novinarskoj struci bit će razdvojena od teorije o dizajnu radi boljeg snalaženja i lakšeg pregleda. S obzirom na to da se rad bavi medijima u najširem smislu potrebno je početi od samog dna piramide, ali za početak nekoliko riječi o samoj metodologiji i znanstvenim metodama koje će biti korištene prilikom izrade ovog rada.

2.1. Metodologija i znanstvene metode

Područje znanosti vrlo je definirano i egzaktno te se znanstvenici i svi drugi uključeni u znanstvene radove, kao što su studenti, bave specifičnim pojmovima i terminima. Kako bismo bolje razumjeli te pojmove i termine potrebno ih je raščlaniti, a za to su nam potrebni referentni izvori. Prema Čedno Metzinger i Toth (2020: 15), svaki stručni i znanstvenoistraživački rad započinje pronalaženjem i prikupljanjem literature iz relevantnih izvora informacija. Tako počinje i ovaj rad u kojem se, kao i u svim drugim, koristi metodologija, a Žugaj i dr. (2006.) definiraju metodologiju kao znanstvenu disciplinu koja proučava puteve znanstvene spoznaje. Prema Milasu (2005: 14) metodologiju je definira ovako: „obuhvaća sustava pravila na temelju kojih se provode istraživački postupci, izgrađuju teorije i obavlja njihova provjera“. Sveobuhvatnu definiciju metodologije daju Čedno Metzinger i Toth (2020: 9) koji ju definiraju kao znanost o metodama, a istovremeno predstavlja sustav metoda i načela koji se koriste u nekoj znanstvenoj disciplini. Metodologija istražuje zakonitosti ljudske spoznaje. Kako bi svaki rad bio organiziran i provjerljiv mora ispuniti sva tri načela, a to su teorijski, tehnički i organizacijski. Tvrdnje se trebaju izložiti precizno, jasno i razumljivo. Znanstvena spoznaja i stavovi moraju biti obrazloženi, povezani i u skladu s logičkim pravilima, a svi rezultati moraju se moći provjeriti u praksi (Čedno Metzinger i Toth 2020: 9).

Ovaj završni rad koristi se raznim kvalitativnim metodama. U kvalitativnim metodama osobine proučavane pojave možemo samo opažati i verbalno opisati, a u prikazivanju rezultata istraživanja kvalitativne metode se služe riječima. Rezultati kvalitativnih metoda odnose se na slučajeve koji su obuhvaćeni istraživanjem pa ne dopuštaju uopćavanje na populaciju (Lamza Posavec 2011: 5). Jedna od kvalitativnih metoda kojom će se ovaj rad služiti jest metoda deskripcije.

Metoda deskripcije kao znanstvena metoda podrazumijeva postupak opisivanja pojava i predmeta kao i njihovih veza i odnosa, ali bez znanstvenog objašnjavanja i tumačenja.

Sljedeća metoda je komparativna metoda koja predstavlja postupak uspoređivanja istih ili sličnih činjenica, pojava, predmeta i utvrđivanja njihovih sličnosti i razlika (Čedno Metzinger i Toth 2020: 13-14).

Koristit će se i desk metoda, kvalitativna analiza sadržaja. Desk-metoda provodi se „za stolom“, a ne u stvarnom životnom okruženju u kojemu se neka pojava događa. U najširem smislu, analiza sadržaja je postupak proučavanja i raščlanjivanja verbalne ili neverbalne građe kojim se nastoje uočiti njezine osobine i poruke. Kvalitativna ili ne-frekvencijska analiza podrazumijeva više ili manje subjektivno vrednovanje proučavanog sadržaja (Lamza Posavec 2011: 105-106).

Kako bismo bolje razumjeli metodu polustrukturiranog intervjua koja će biti korištena, potrebno je razjasniti što je to intervju. Čedno Metzinger i Toth (2020: 34) intervju definiraju kao specijalni oblik razgovora koji se od običnog razgovora razlikuje formalno, sadržajno i psihološki. Intervju se vodi s određenim ciljem i po određenom planu, a osobe (voditelj intervjua i ispitanik) nisu psihološki ravnopravne. Kao što smo naveli metoda ispitivanja - polustrukturirani intervju će također biti korištena. Polustrukturirani intervju je intervju u kojem ispitivač ima pripremljen podsjetnik s temama i okvirnim pitanjima, ali slijedi logiku razgovora (Čedno Metzinger i Toth 2020: 35).

2.2. Mediji i masovni mediji

Mediji je poruka, poznate riječi Marshalla McLuhana (2008: 13) kratko i jasno objašnjavaju što je mediji i čemu služi. Osnovna zadaća medija jest prijenos informacije. Pojam mediji ima više značenja ovisno o kontekstu u kojem se upotrebljava, ali osnova je ista – prenositelj informacije. Mediji razvojem tehnologije kreću prema konvergenciji, tako su se iz tradicionalnih medija razvili konvergirani mediji, novi mediji i novi novi mediji. (Zgrabljčić-Rotar 2017: 60) Najčešći oblik konvergencije medija, prema Brautoviću (2011:142) je dodavanje klasičnom izdanju (medija) njegova internetskog duplikata. Tako nastaju novi mediji. Upravo ti novi mediji nazivaju se i masovnim medijima. Masovni se mediji, prema Kunczniku (1998: 25) definiraju kao i masovna komunikacija, a pod masovnom komunikaciju pripadaju svi komunikacijski oblici kod kojih se informacije javno prenose tehničkim distribucijskim medijima indirektno jednostavno disperziranoj publici. Mediji kojim će se baviti ovaj rad je internetski, odnosno online mediji, internetski portal.

Kako bi novi mediji mogli funkcionirati potrebna im je globalna platforma na kojoj mogu djelovati. Upravo je internet ta platforma, kao što je papir bio za tradicionalne medije. Internet je svjetski sustav međusobno povezanih računalnih mreža, a zahvaljujući razvoju informacijske i

komunikacijske tehnologije, postao je osnova suvremene elektroničke komunikacije, a postupno dobiva i značenje vodećega komunikacijskoga medija današnjice. Upravo zbog razvoja tehnologije o kojem govori Hrvatska enciklopedija i važnosti u svijetu medija pojavljuju se online mediji.

Online mediji, prema Brautoviću (2011: 13) su internet stranice kojima je svrha informiranje korisnika, i to neovisno o tome radi li se o informativno-političkom, zabavnom ili nekom drugom sadržaju te neovisno o tome radi li se o digitalnom izdanju klasičnih medija ili o novom mediju. Pritom one ostvaruju masmedijski učinak ili imaju potencijal za njegovo ostvarivanje. Početak online medija povlači za sobom i početak online novinarstva, a jednu od definicija online novinarstva daje Bruce Garrison koji smatra da je online novinarstvo prezentiranje novosti na World Wide Webu¹ ili drugim internetskim servisima, što uključuje novosti koje nude tradicionalne novinske organizacije te netradicionalni izvori, kao internetski provajderi², elektronički oglasni prostori, internetski magazini i diskusijske liste. Brautović (2011: 15) toj definiciji dodaje i društvene medije i mreže, blogove i drugo.

Novo doba, doba interneta donosi nove karakteristike korisnika prema kojima korisnici određuju koji sadržaj će pratiti i gledati, a koji zanemariti. Konkurencija u online novinarstvu je pozamašna, stoga je svako isticanje od drugih važno. Najlakše se isticati ukoliko osmisliš nešto novo, neki novi sadržaj, uklopiš neki novi mediji u postojeći i time dobiješ multimedijalnu stranicu. Prema Brautoviću (2011: 42-51) mediji može biti samo jedan, može biti više medija ili multimedija, a sadržaj na mediju može biti prikazan sinkrono ili asinkrono. Brautović navodi šest karakteristika online medija a to su:

1. Neposrednost
2. Interaktivnost

¹ Mrežna usluga WWW (World Wide Web), uvedena 1992., danas je postala gotovo istoznačnicom za internet. Tom se uslugom korisnicima omogućuje pretraživanje mnogobrojnih dokumenata, tzv. stranica što ih na uvid nude pojedinci, udruge, poduzeća, organizacije i sl. internet. *Hrvatska enciklopedija. 2021.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb. Pristupljeno 25. 7. 2023. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27653>>

² Davatelj internetskih usluga (engl. Internet Service Provider, akronim ISP), tvrtka koja korisnicima nudi usluge vezane uz pristup internetu i udomljavanje internetskih sadržaja (engl. hosting), tj. registriranje domene, smještaj mrežnih stranica, elektroničke pošte, mrežne trgovine i sl. davatelj internetskih usluga. Davatelj internetskih usluga. *Hrvatska enciklopedija. 2021.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb. Pristupljeno 25. 7. 2023. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=68638>>

3. Multimedijalnost
4. Nelinearnost
5. Povezivanje poveznicama
6. Arhiviranost

Ovih šest karakteristika medija važne su za istaknuti jer se po njima novi mediji razlikuju od tradicionalnih, ali ih je zato potrebno i razumjeti.

Neposrednost online medija je karakteristika koja omogućuje da se događaj ili predmet što više približi korisniku. Pri tome je cilj medija ostati nevidljiv, tako da korisnik ima dojam da se nalazi u središtu događanja. Uz to mediji više nema ograničenja u tisku ili fizičkoj distribuciji već postaje trenutani. (Brautović 2011: 44) Baš zbog te trenutnosti sve više korisnika upotrebljava nove medije jer su informacije uvijek dostupne i brze, raznovrsne i ima ih mnogo, no nisu nužno potpuno točne i provjerene, ali se vrlo lako daju ispraviti. Također online mediji imaju mogućnost da čuvaju i prikazuju sačuvane informacije-arhiviranost, odnosno tekstove, te da dopunjuju postojeće i dodaju multimedijalne aspekte kao što su slike, video sadržaji, zvučne zapise, a sve da bi korisnik bio potpuno informiran.

Dodavanje više medija u jedan je još jedna od karakteristika online novinarstva-multimedijalnost. Multimedijalnost, odnosno multimedija pobuđuje više osjetila i rabi više kanala za pričanje priče. (Brautović 2011: 47)

Nelinearnost se veže za čuvanje i prikazivanje sadržaja na zahtjev korisnika u bilo kojem vremenu može se prikazati bilo koja informacija, što je za tradicionalne medije bilo nemoguće.

Interaktivnost online medija glavna je stavka prednosti koja privlači korisnike s tradicionalnih medija na nove medije zbog mogućnosti korisnika da sudjeluje u raspravi ili u kreiranju sadržaja. Medijska publika više ne želi biti pasivna već aktivna, a upravo tu aktivnost omogućava interaktivnost medija. Razlikujemo dvije glavne vrste interaktivnosti, to su: korisničko-korisnička i korisničko-računalna interaktivnost. (Brautović 2011: 45)

Povezivanje poveznicama se usko veže za interaktivnost zato što korisnik može kliknuti na sliku na kojoj je hiperveza na neku drugu informaciju ili je hiperveza vezana za tekst, sve to omogućuje povezivanje informacija i sadržaja između različitih web stranica.

Konvergencija mediji dovela je do razvoja novih oblika medija, a najkorišteniji novi mediji su upravo internetski portali. Portali spadaju pod elektroničke publikacije koje Zakon o elektroničkim medijima definira kao urednički oblikovani, proizvedeni ili prikupljeni medijski sadržaji koje putem interneta objavljuju pružatelji usluga elektroničkih publikacija u svrhu javnog informiranja, zabave ili obrazovanja. (Zakon o elektroničkim medijima 2023: čl. 3, tč. 6.) Važno je naglasiti kako postoji razlika između „običnog“ portala i elektroničke publikacije. „Obični“ portal može

izraditi bilo tko, može na njemu pisati što želi, objavljivati kako i kada želi i može biti potpuno slobodan od bilo kakvog nadzora i ne mora imati jasnu svrhu, no takav portal najčešće nema kredibilitet upravo zbog prejednostavnog formiranja i nikakvog nadzora. S druge strane, elektroničke publikacije moraju imati uredništvo, nadzor nad informacijama, konzistentnost u objavljivanju, a glavna svrha im je javno informiranje, zabava ili obrazovanje.

2.3. Web portali

Mediji mogu opstati samo ako se njima netko bavi, odnosno ako netko pronalazi teme i piše o njima, taj netko je novinar. Prema Zakonu o medijima (2023: čl. 1.a), novinar je fizička osoba koja se bavi prikupljanjem, obradom, oblikovanjem ili razvrstavanjem informacija za objavu putem medija, te je zaposlena kod nakladnika na temelju ugovora o radu ili obavlja novinarsku djelatnost kao samostalno zanimanje, u skladu sa zakonom. S druge strane Brautović (2011: 16) novinara definira kao osobu koja sadržaj objavljuje u skladu s osnovnim etičkim postulatima novinarstva, a to su: istinitost, poštenje, točnost, uravnoteženost i nepristranost, bez obzira na to ostvaruje li od tog rada prihod (...). Obje definicije karakteriziraju novinara ponajviše tradicionalnih medija, no upravo zbog razvoja tehnologije te smanjenja broja zaposlenih u medijima, novinar mora imati višestruke vještine. Prema Brautoviću (2011: 148) *multiskilled* novinar, odnosno novinar s višestrukim vještinama mora znati koristiti tehnološka dostignuća kako bi promišljao i izvještavao s pomoću različitih platformi. Kad novinar napiše tekst daje ga glavnom uredniku na objavu.

Novinarska redakcija ne može funkcionirati bez glavnog urednika kojeg Malović definira kao najviše rangiranog novinara redakcije, osobu koja drži u rukama sve konce redakcije, ima pravo donositi sve odluke, te određuje i ostvaruje, u suradnji sa zamjenicima i pomoćnicima, uređivačku politiku. Malović također razlikuje male redakcije i velike redakcije, male su one s desetak zaposlenih te ne mogu imati sve funkcije kao i velika redakcija. (Malović 2005: 384) Glavni urednici imaju tu moć da mogu određivati kako će uređivati mediji u kojem rade, no u novim medijima to nije u potpunosti u rukama glavnog urednika. Brautović (2011: 153) razlikuje četiri modela uređivanja online medija:

1. Tehnološki model
2. Model prema odabiru korisnika
 - a. Djelomično otvoreni urednički sustav
 - b. Otvoreni urednički sustav
3. Model prema preporuci korisnika
4. Urednički model

Glavna razlika u ovim modelima uređivanja jest u doticaju glavnog urednika s odabirom vijesti i tema koje objavljuje. U otvorenom uredničkom sustavu i modelu po preporuci korisnika, glavni urednik gotovo uopće ne odlučuje o temama koje će biti najekspoziranije, već to čine korisnici na razne načine.

2.4. Dizajn web portala

Dizajn je, prema Vukiću, voditelj studija dizajna na Arhitektonskom fakultetu, intelektualna i kreativna interdisciplinarna djelatnost koja funkcionira unutar društva koje ima potrebu materijalizirati mitove kako bi u sklopu kulturalnog sustava poticala posredovanje identiteta pojedinca u zajednici ali i identifikaciju pojedinca sa zajednicom. Kako bi mogli bolje i preciznije definirati kako treba dizajnirati internet stranicu, odnosno portal, potrebno je nekoliko teorijskih smjernica. Jason Beaird (2012: 5) daje definiciju dobrog dizajna. Smatra kako je razlika između dobrog i lošeg web dizajna u dvije glavne točke – funkcionalnost i estetika. Funkcionalnost se bazira na učinkovitom prikazu informacija, efikasnosti, brzini, a estetika se fokusira na umjetničku vrijednost web stranice te njezinu atraktivnost. Završni produkt web dizajna trebao bi davati tri završna stupa dobrog web dizajna. Prvi stup je zadovoljstvo korisnika dizajnom, ali i privlačnost sadržaja, drugi je lako pregledavanje stranice preko intuitivnog sustava za navigaciju te treći stup, korisnicima mora biti jasno da sve stranice pripadaju istoj web lokaciji. (Beaird 2012: 7)

Bit funkcionalnosti web stranice jest brzina korisnika da dođe do tražene informacije, to znači da dizajn mora doprinijeti funkcionalnosti na način da vodi korisnika do informacije, a ne da ju skriva, odnosno da je teško vidljiva. Najčešći oblik „skrivanja“ informacija jest „zakopavanje“ informacije pod mnoštvom padajućih okvira, pa korisniku treba pet klikova kako bi došao do tražene informacije. Drugi oblik „skrivanja“ kod dizajna jest neprimjerenost boja teksta i slike, u tom slučaju informacija postaje nevidljiva na ekranu.

Estetika je otprilike jednako bitna kao i funkcionalnost, no estetika dosta ovisi o oku promatrača. Glavne karakteristike estetike na koje treba obratiti pozornost su raspored i kompozicija, boja, tekstura, tipografija i grafika. U tih pet glavnih karakteristika spada većina sporednih i od njih se gradi estetska vrijednost stranice. Kao što to Beaird kaže: „Modni hitovi dolaze i prolaze, ali je dobar dizajn bezvremen.“

2.5. WordPress

Internet je prepun raznih web stranica koje služe različitim svrhama, od portala na kojima su vijesti, raznih internet trgovina, blogova, foruma i slično. Sve te internet stranice imaju nešto zajedničko, a to je da moraju biti kreirane. Jedna od najpoznatijih svjetskih kompanija otvorenog

koda³ koja se bavi kreiranjem internet stranica je WordPress, čak 43% interneta je napravljeno iz WordPressa. WordPress pruža usluge predloška (*template*) web stranice koji može biti naknadno manualno uređivan. Također pruža i mogućnost samo kreiranja stranice od strane korisnika uz pružanje svih potrebnih elemenata za izradu web stranice.

Predložak (*template/theme*) je već kreirana osnova web stranice koja sadrži specifične boje, fontove, raspored elemenata unutar stranice koji odgovara specifičnoj uporabi web stranice, što znači da stranica može biti namijenjena za portal, blog, trgovinu i slično.

Svaka web stranica podložna je *crawlerima*⁴ koji pretražuju stranicu kako bi preglednik mogao uputiti korisnika na traženu informaciju. Kako bi se poboljšala vidljivost stranice potrebno je dodati ključne riječi po kojima korisnik lakše pronalazi web stranicu. Na portalima je ista situacija, samo ključne riječi dodaju se i u tekstove i na stranicu. SEO je optimizacija web stranica za pretraživače, čiji je zadatak povećanje količine i kvalitete prometa na vašoj web stranici, naravno putem organskih (neplaćenih) rezultata.

Kako bi se lakše pratilo što se događa na web stranici mora se postaviti mjerni instrument. Google je izradio odličan alat za praćenje svih događaja na stranici-Google Analytics. Google Analytics prikuplja podatke sa web stranica i aplikacija kako bi bolje razumjeli putovanje korisnika po stranici, također mjeri bihevioralni i konverzacijski model i može ga se direktno ugraditi u web stranicu. Google Analytics najviše se koristi kao pomoćni alat u mjerenju „prometa“ na web stranici, a zbog lake upotrebe i odlične učinkovitosti dobro ga je imati na web stranici kako bi konstantno mogli pratiti napredak ili nazadovanje stranice te postupiti sukladno onom čemu težimo.

³ Otvoreni kod - generički je naziv za softver čiji je izvorni kod i/ili nacrti (dizajn) dostupan javnosti na uvid, korištenje, izmjene i daljnje raspačavanje. Izvor: Hrvatska internetska enciklopedija; https://enciklopedija.cc/index.php?title=Otvoreni_kod (pristupljeno: 26. svibnja, 2023. 10:58)

⁴ "Crawler" (ponekad se naziva i "robot" ili "pauk") generički je izraz za bilo koji program koji se koristi za automatsko otkrivanje i skeniranje web stranica praćenjem veza s jedne web stranice na drugu. Izvor: <https://developers.google.com/search/docs/crawling-indexing/overview-google-crawlers> (pristupljeno: 26. svibnja, 2023. 12:12)

3. Studija slučaja - web portal Pressedan

Redizajn studentskog portala Pressedan krenuo je od primjećivanja nefunkcionalnosti postojećeg portala kojeg su pokrenuli i izradili prof. dr. sc. Sead Alić i student Davor Tomšić sa Sveučilišta Sjever, 2014. godine (<http://pressedan.unin.hr/>). Portal je bio prvi takve vrste na Sveučilištu Sjever. Za razdoblje u kojem je portal Pressedan osnovan može se reći da je imao jako dobar dizajn i funkcionalnosti, no zbog prolaska vremena i moderniziranja tehnologija oko njega, počeo je zastarijevati. S obzirom na to da se nije redovito ažurirao i modernizirao ima veliki problem s nekompatibilnosti inačicom softvera na kojoj je izrađen s onom koja je trenutno aktualna.

Prvi veliki problem koji je uočen jest brzina, odnosno sporost stranice, koja polazi od sporih servera na kojim je stranica bazirana. Drugi veliki problem koji upada u oči je zastarjeli izgled, odnosno dizajn koji je vidljiv na Slici 1. Zastarjelost dizajna najviše je istaknuta u prikazivanju fotografija i naslova tekstova.

Slika 1 Početna stranica portala Pressedan.hr, Izvor: <http://pressedan.unin.hr/> (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 10:06)

Još jedan od problema jest zastarjeli PHP⁵ koji onemogućava ažuriranje i nadogradnju stranice. Ukoliko stranica nije na odrađenoj verziji PHP-a smanjuje se sigurnost, sprječava upotrebu novih widgeta i sl. Sigurnost web stranice je bila minimalna jer nije bilo SSL certifikata koji kriptira vezu između stranice, servera i korisnika. Ikona koja se prikazuje i tabu preglednika nije bila podešena na ikonu portala već je ostala standardna WP ikona. Uz tehničke nedostatke bilo je i funkcionalnih nedostataka. Kod objavljivanja tekstova nije se moglo ubaciti videozapis, fotografije su morale biti prethodno obrađene na specifičnu dimenziju kako bi pasale u okvir istaknute fotografije. Nije postojala opcija za dodavanje galerije s fotografijama, pa su sve fotografije morale biti jedna ispod druge što je činilo tekst izuzetno dugačkim za čitanje. Na fotografije se nije moglo postaviti hipervezu, ni tekst preko nje. Veliki problem nastao je i kod autoriziranja tekstova. Samo glavni urednik imao je svoj profil na portalu te kod klika na ime autora teksta nije se otvorila stranica s autorovim tekstovima već se otvorila stranica s tekstovima koje je objavio glavni urednik ili urednica. Uz sve to nije bilo SEO optimizacije koja uvelike pomaže kod vidljivosti tekstova na internetu i kod pretraživanja samih tekstova na tražilicama. Nije bilo ni postavljenog Google Analytics računa kojim bi se mogla pratiti posjećenost stranice što bi dobro došlo za moguće fokusiranje sadržaja koji se objavljuje.

3.1. Istraživanje – kvalitativne metode

Prema Georegeu Plumleyju (2012: 14) početak redizajniranja web stranice na WordPressu je iznimno lagan „Samo trebate odabrati temu koja će stranicama dati željeni izgled ili njemu najbliži.“ Ovaj citat sad se čini istinit, no pri početku pokretanja redizajna nije bio ni blizu istini. Prije početka rada bilo je potrebno osigurati potrebna odobrenja i dozvole od prorektora i pročelnice⁶, nakon toga bilo je potrebno usuglasiti na kojoj platformi će se izrađivati redizajn. Postojalo je nekoliko ograničavajućih faktora. Redizajn je trebao biti lako ostvariv, ne preskup ili ponajbolje besplatan s obzirom na to da je Pressedan studentski portal ujedno i neprofitni mediji, izrada novog portala trebala je biti za što manju cijenu. Nakon dogovaranja odlučeno je da se na izradu web stranice ide preko WP-a jer je stvarao najmanje komplikacija, a rezultat je bio

⁵ Popularan skriptni jezik opće namjene koji je posebno prikladan za web razvoj. Izvor: <https://www.php.net/> (pristupljeno: 26. svibnja, 2023. 11:16)

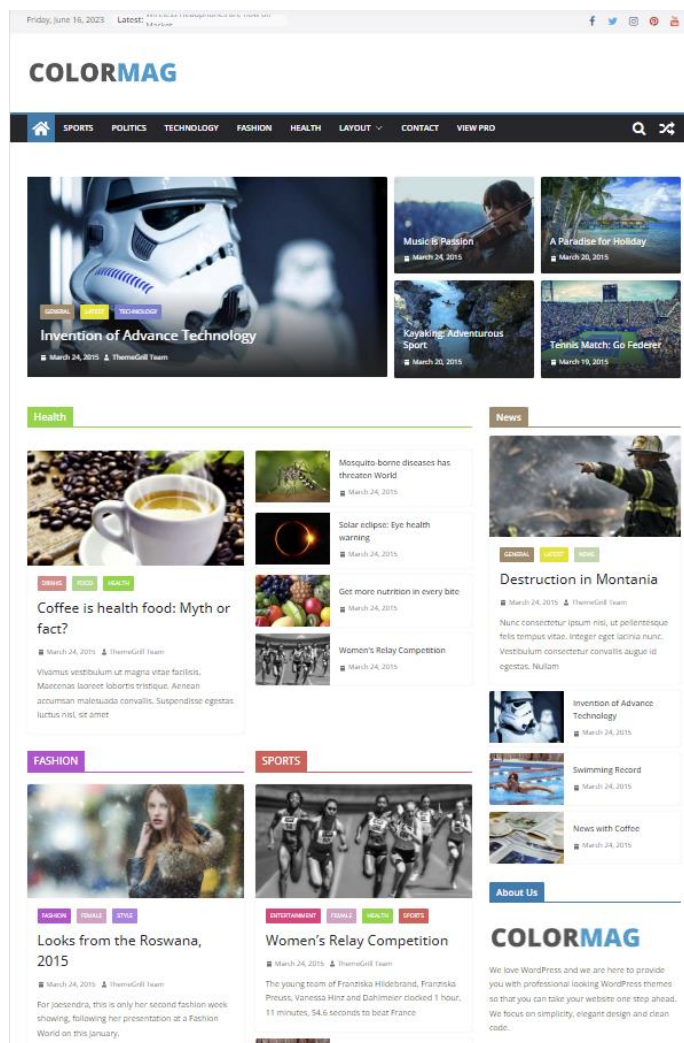
⁶ S obzirom na to da za redizajn treba odobrenje profesora i prorektora Sveučilišta zato što je portal u vlasništvu Sveučilišta, prvi korak je bio s profesorima usuglasiti pokretanje redizajna.

zadovoljavajući. Pregledavanjem interneta pronašlo se puno stranica na kojima su WP predlošci, odnosno teme, kao što su: wordpress.com, themeforest.net, elements.envato.com, nicepage.com, creativmarket.com i mnoge druge uz stanicu ThemeGrill (<https://themegrill.com/>) na kojoj je postavljen predložak za portale – ColorMag (<https://themegrill.com/themes/colormag/>). Nakon pregledavanja svih tih stranica i tema odlučeno je da će se raditi s temom ColorMag. Tema ColorMag besplatna je tema za izradu portala za vijesti, koja ima opciju nadogradnje, ali se ta opcija naplaćuje. ColorMag tema ima preko 100 000 aktivnih instalacija i preko 1250 odličnih ocjena.

Kako bi mogli oformiti redizajniranu stranicu potrebna nam je URL adresa, odnosno ime portala. S obzirom na to da je u pitanju samo redizajn, ali ne i rebrendiranje portala, naziv je trebao ostati identičan, no to nije bilo moguće. Najbolja i najbliža solucija bila je u URL starog portala koji glasi <http://pressedan.unin.hr/>, dodati „v2“ kao oznaku druge verzije istog portala. Tako je novi portal dobio URL sličan starome, koji glasi <http://v2.pressedan.hr/>. Time se postigao isti naziv portala bez izmjene postojećeg ili u potpunog rebrendiranja novog. Još jedna velika pozitivna strana koja se ostvarila očuvanjem starog portala jest arhiviranost o kojoj Brautović (2011: 50) govori i stavlja ju u šest glavnih karakteristika interneta, a ona je važna jer će svi tekstovi na starom portalu biti sačuvani. Važnost očuvanja tekstova starog portala je neprocjenjiva zato što su generacije studenata na njemu objavljivale svoje radove i stavile ih kao referencu u životopise, molbe za posao, a uz to su i uspomene na fakultetske dane.

3.2. Početna stranica teme ColorMag

Kako bismo imali referencu na originalu temu od koje je počeo redizajn potrebno ju je ukratko prikazati i opisati. Referenca je dobra kako bi se moglo istaknuti što se sve izmijenilo kako bi se postigao željeni učinak. Na početnoj stanici teme ColorMag, vidljivoj na Slici 2 nalazi se zaglavlje u kojem je datum, ističu se naslovi najnovijih vijesti te s desne strane, ikone društvenih mreža koje su funkcionalne. Odmah ispod nalazi se logotip, a podno logotipa navigacijska traka s tražilicom. Zatim slijedi *widget* (grafički element) na kojem se prikazuju zadane vijesti, odnosno tekstovi, na način *slideshow*. Desno od tog *slideshow widgeta* nalazi se *widget* sa četiri najnovije objave. Ispod glavno dijela nalaze se sekcije u kojima su prikazane razne teme. Ovaj template, kao i svaki drugi moguće je izmjenjivati i prilagođavati svojim potrebama, a pošto je u WP-u ta prilagodba nije komplicirana.

Slika 2 Početna stranica teme ColorMag; Izvor: <https://themegrilldemos.com/colormag-demos/#//preview/colormag-free> (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 11:05)

3.3. Besplatna vs. plaćena verzija teme

Prilagodba template ColorMag ima granice, s obzirom na to da se radi na besplatnoj verziji teme, neke funkcionalnosti nisu moguće. Velika stavka koju nije moguće mijenjati u besplatnoj verziji jest tipografija, a prema Beirdu (2012: 119) tipografija je vrlo važna komponenta dizajna. Besplatna verzija ne podržava izmjenu fonta, veličinu fonta, biranje obitelji fonta i sl. Sputane su i neke tehničke opcije kao što je prilagodba gumbova, boja zaglavlja, boja linkova koja se ističe kod prelaska miša preko naslova nekog teksta, smanjene su mogućnosti prilagodbe primarnog izbornika, početna stranica ne može biti pune širine zaslona, opcije bloga su svedene na samo početnu verziju. Ne može se pristupiti ni autorovoj biografiji, jedna mala, ali značajna stavka je uskraćena, a to je gumb povratka na vrh stranice koji se nalazi na dnu stranice. U plaćenju postoji mogućnost dodavanja widgeta vremenske prognoze koja se može vezati za lokaciju. Uz plaćenu verziju dolazi i specijalizirana podrška koju pruža Themegrill vezana za bilo kakve

nepravilnosti, pogreške i smetnje u radu teme, dok besplatna verzija ovisi o WP forumu i znanju onih koji se bave s tim na Sveučilištu. Razmišljalo se o kupovanju plaćene verzije, no došlo je do logističkih komplikacija, a proces nabave bio je predug, stoga se od kupovanja plaćene verzije odustalo.

4. Kvalitativno istraživanje – polustrukturirani intervjui

Portali su sve čitaniji i čitaniji što vrijeme tradicionalnih medija više odmiče i to je vidljivo na Reutersovom istraživanju o izvorima vijesti u 2020. u kojoj je 88% izvora vijesti kod čitatelja bio upravo internet, koji najviše uključuje portale te društvene mreže. Odgovor na pitanje zašto su portali toliko čitani leži u Brautovićevoj (2011: 42-51) podjeli karakteristika online medija, a to su: neposrednost, multimedijalnost, nelinearnost, povezivanje poveznicama i arhiviranost. Ove karakteristike online medija jasno podcrtavaju zašto su online mediji čitaniji od tradicionalnih medija, upravo zbog modernizacije i velike upotrebe mobitela, neposrednost, multimedijalnosti i arhiviranost dolaze do izražaja.

4.1.1. Doc. dr. sc. Marko Čačić, stručnjak za informatiku i grafičku tehnologiju

Docent Marko Čačić je na Sveučilištu Sjever predavač na kolegijima web dizajna i informatike, no ujedno i stup pozadinskih operacija na serveru Sveučilišta, što uključuje i rad na portalu Pressedan. Njegov posao uključuje sve od popravka sitnih *bugova* na portalu do selidbe cijelog servera. Njegova uloga u pozadini portala je neprocjenjiva, s obzirom na to da su sve izmjene, dopune, popravci i savjeti provedeni upravo preko njega.

Kao što je navedeno ranije u radu, sigurnost je vrlo važan faktor kod izrade web stranica, pa tako i web portala. Zbog specifičnosti zadataka koje docent Čačić obavlja pitali smo ga da usporedi sigurnost oba portala te kakve veze sa sigurnošću portala imaju verzije PHP-a te dodaci za zaštitu portala. Ističe kako se portali temelje na popularnom *open-source* softveru – WordPress: „Prema wappalyzer.com/technologies/cms/ tržišni udio WordPress CMS-a je preko 70%. Također, za WordPress CMS razvijene su brojne nadogradnje (plugins) koje mogu slučajno otvoriti sigurnosne ranjivosti, pogotovo ako se redovito ne ažuriraju. To ga čini posebno zanimljivim skupinama i pojedincima upitnih namjera. No, ako se softverske komponente servera i portala temeljenog na WordPress CMS-u redovito ažuriraju rizici se mogu značajno smanjiti. To se primarno odnosi na HTTP server, PHP, odabrani RDBMS, razne pomoćne servise, WordPress CMS i postavljene nadogradnje te pripadajuću temu, odnosno frontend predložak. Najčešće vrste napada mogu se odbiti primjenom jednog od dostupnih ekstenzija za zaštitu WordPress CMS platforme, poput "All-In-One Security (AIOS) – Security and Firewall" ili "Wordfence Security – Firewall, Malware Scan, and Login Security". Za odbijanje sofisticiranih DDOS napada preporučuje se korištenje specijaliziranih servisa poput ColudFlare-a, a problem SPAM-a se može riješiti tako da se ne koristi lokalni mail server, već vanjska usluga poput Gmail for Business.“ SSL certifikat vrlo je važna komponenta sigurnosti web stranice, stoga ga je

potrebno uključiti u samo web stranicu. „Primarni razlog korištenja SSL certifikata je kriptiranje komunikacije između web preglednika korisnika i web stranice. Obzirom da portal nije statičnog karaktera, već dinamična web aplikacija koja ima integriranu kontrolu pristupa kroz primjenu korisničkih imena i lozinki, kriptirana komunikacija je nužna. Također, SSL certifikat sadrži informaciju o vlasniku domene, što smanjuje rizik od phishing napada na korisnike portala. No, općenito govoreći, primjena SSL certifikata je standard današnjice i svakako pridonosi pozitivnom dojmu o projektu.“

Brzini web stranice vrlo je važan faktor kad korisnik koristi stranicu zbog izuzetno kratkog vijeka pažnje novih generacija. Brzina stranice ne ovisi samo o brzini korisnikovog interneta već o više komponenata. Jedna od njih je brzina servera koja može biti ograničavajući faktor. „Performanse servera značajno utječu na brzinu učitavanja web stranice. U svijetu web hostinga, snaga servera se obično prikazuje kroz broj dodijeljenih CPU jezgri i količini RAM memorije, pri čemu je više bolje. No, i mnogo drugih faktora utječe na brzinu učitavanja web stranice. Na primjer, statične stranice se značajno brže učitavaju nego dinamične. Također, performanse odabrane softverske komponente za posluživanje web stranica (HTTP server) također igraju značajnu ulogu. Općenito, može se reći da je optimizacija softverskog okruženja podjednako važna odabiru kvalitetnog web hostinga, odnosno servera.“ S obzirom da postoji mogućnost cashiranja koji ubrzava rad stranice upitali smo ga je li potrebno postaviti ovaj oblik učitavanja stranice i na portal te koje su prednosti istog. „Statične web stranice se značajno brže učitavaju nego dinamične. Recimo da posjetitelj želi pristupiti adresi <https://www.pressedan.hr/primjer-vijesti>. Nakon što server primi zahtjev, prvo se u slijedu moraju učitati sve potrebne datoteke WordPress CMS-a, a potom kreće generiranje HTML dokumenta koji će se isporučiti posjetitelju. To podrazumijeva učitavanje pripadajućeg predloška stranice i potrebnih podataka iz baze podataka. Konačan rezultat izvršavanja je statična stranica koja se prikaže u web pregledniku. Ako se na stranici koristi caching mehanizam, tada se generirani dokument tj. statična stranica pohranjuje u memoriji servera i poslužuje ostalim posjetiteljima koji ju zatraže, bez potrebe za ponovnim generiranjem. Na taj način se značajno ubrzava učitavanje web stranica i rasterećuju resursi web servera.“

4.1.2. Morena Martinović, glavna urednica portala Pressedan

Glavna urednica portala Pressedan navodi da njezina uloga ima nadzor nad kompletnom redakcijom što joj daje potpuno drugačiju dinamiku rada: „Iskustvo glavne urednice na studentskom eksperimentalnom portalu Pressedan obilježeno je nevjerojatnom dinamikom koja je svakim izazovom sa sobom donosila novu priliku za učenje, rast i kreativnost.“ Osvrnula se i na

zadatke koje je obavljala „U mojem svakodnevnom radu ključno je bilo balansiranje između različitih zadataka – od neprestanog praćenja trendova, pisanja relevantnih članaka do osmišljavanja kako privući studente da se uključe u rad portala.“ Opisuje svoje iskustvo na poziciji glavne urednice i objašnjava s kakvim se problemima susretala: „U konačnici, iskustvo glavne urednice na portalu Pressedan mi je donijelo širi spektar poznanstva, ali i stvarnog utjecaja na studentsku zajednicu te obogaćenje mog akademskog znanja. Kao glavna urednica morala sam održavati komunikaciju na tri razine. Prva razina su zasigurno bili moji kolege iz redakcije, zatim profesori i nadležni mentori, a na kraju i sama studentska populacija. Od samog početka sam naglasila kako nisam blagonaklona „šefica“ i da neću podržavati vegetiranje u redakciji. Samim time, u prvih mjesec dana sam podijelila dva otkaza svojim kolegama novinarima. To je bilo jedno od neugodnijih iskustava mene kao glavne urednice. Međutim, tu smo da učimo i jedni druge guramo samo prema naprijed. Ono što je moje iskustvo na portalu učinilo znatno težim bilo je motiviranje studenata za njihov rad na portalu. To je bila gotovo nemoguća misija, što zbog samog izgleda portala, što zbog slabe vidljivosti portala i zbog toga smo konstantno imali manjka ljudi koji bi pokrili određeni događaj ili napisali izvještaj s nekog njima relevantnog gostujućeg predavanja.“

Opći dojam redizajniranog portala Pressedan je bolji od starog portala ponajprije zbog drugačijeg načina informiranja kod studenta. „Prva verzija portala Pressedan je u svoje vrijeme predstavljala napredak, ali izgubila je korak s vremenom. Od dizajna i (ne)vidljivosti na internetu pa sve do neprilagođenosti za mobilnu verziju, Pressedan iz 2014. godine više jednostavno nije imao smisla niti za čitatelje niti za studentsku redakciju. Samim time, redizajn je bio neophodan. Portal sada vizualno odaje dojam ozbiljnosti, konzistencije, pragmatičnosti, kreativnosti, ali i tradicije.“

Zbog zastarjelosti i nefunkcionalnosti portal Pressedan postaje kontra produktivan za studente i negativna točka Sveučilišta. „Iako je portal funkcionirao sasvim zadovoljavajuće s obzirom na financijsko (ne)ulaganje, ono je bilo gotovo samodestruktivno za studente novinarstva. Naime, kao glavna urednica, ali i studentica Komunikologije, medija i novinarstva, ne mogu ne primijetiti kako je upravo zastarjelost rukovanja portalom, odbijala studente za rad na istome. Studenti su morali biti pažljivi pri biranju dimenzija fotografija, objavljeni tekstovi nisu bili vidljivi na internet stranicama, vizualni prikaz stranice je ostavljao dojam zbrke i nekonzistentnosti, a sve što nam je napredna tehnologija omogućila zadnjih godina je bilo nedodirljivo i nedostupno.“

Percepcija portala Pressedan u očima studenata novih generacija se srozala zbog zastarjelosti i nevidljivosti portala. „Ukoliko govorimo o percepciji portala iz 2014. godine s gledišta studenata, mogu reći kako je ta percepcija vrlo porazna, odnosno ne postoji. Portal ne samo da nije vidljiv na internetu već nije vidljiv niti među onima kojima je u cilju poznavanje sustavnog rada jednog

web portala. Međutim, kada govorimo o redizajnu istoga, tada primjećujem značajan pomak. Studentima će vizualni dojam novoobnovljene stranice zasigurno privući pažnju te inspiraciju za rad u redakciji. Velik broj mogućnosti koje njihove tekstove budu učinile relevantnima te kompetitivnijima na tržištu će ih zasigurno zaintrigirati i pobuditi želju za pisanjem.“

Nove funkcionalnosti redizajniranog portala poboljšat će korištenje portala od strane studenata, ali i samih korisnika. „Funkcionalnost koja najviše pridonosi jednostavnijem korištenju web portala jest mogućnost ažuriranja WordPress sustava. Naime, kada su nam dostupni svi widgeti koji obogaćuju stranicu raznim interaktivnim sadržajima, galerijama, citatima, videozapisima i sl. autorima je omogućena kreativnost koja je od velikog značaja za brendiranje portala. Vrlo bitna stavka je dodatak members koji omogućuje i razgraničavanje obveza i pristupa svim korisnicima portal, što olakšava samo korištenje portala, ali i omogućava pristup većem broju studenata samom portalu. Uz dodataka members istaknula bih i Google Analytics kao dobar i često korišten alat. Također, vrlo bitna, a možda i najvažnija stavka je funkcionalnost SEO optimizacije koja tu kreativnost može dovesti do velikog broja čitatelja i time Pressedan učiniti konkurentnijim na tržištu.“

4.1.3. Doc. art. Luka Daniel Borčić, pročelnik Odsjeka za medijski dizajn na Sveučilištu Sjever

Docent Borčić, ujedno i pročelnik Odsjeka za medijski dizajn na Sveučilištu Sjever bavi se dizajnom od malena, a na Sveučilištu predaje kolegije vezane za dizajn, kao što su Multimedija i Vizualna komunikacija i novi mediji. Oštro oko i uvijek zanimljivi komentari uz mnoštvo preporuka i sugestija njegova su normala i upravo zato smo ga odabrali za ovaj intervju. Za početak upisali smo ga koji su, po njemu, temeljni elementi za izradu web stranice: „*Temeljni elementi za izradu web stranice su naravno (strukturirani) sadržaj iliti materija web stranice, autorski tim sastavljen od klijenta (u ovom slučaju Pressedana), dizajnera i programera, te infrastruktura (hosting i server).*“

Kod dizajniranja web stranice uvijek se moramo osvrnuti na nekolicinu vrlo bitnih stvari, docent Borčić ističe koje su to: „*Moje je mišljenje da se najveći napor mora uložiti u razumijevanje vlastitog sadržaja, znati i razumjeti kako sadržaj nastaje, kojom brzinom se proizvodi, kakvom korisniku je namijenjen te što očekujemo od korisnika kad jednom konzumira taj isti sadržaj.*

Zašto su ove stvari bitne? Recimo sami dizajn, ali i tehnologija, moraju biti u službi svih korisnika stranice, a ne samo čitatelja. Mislim na web administratora (možda ih je više, razne uloge), novinara koji isto koristi “backend” kako bi uploadao sadržaje ili naknadno editirao

sadržaje, pa zatim naravno i korisnika (od kojeg očekujemo da samo čita ili da je samo s njim u interakciji kako bi obogatili to korisničko iskustvo). Iz mog iskustva dizajneri su često ti koji te procese najbolje razumiju pa je na neki način i uloga dobrog dizajner klijenta educirati i navigirati kroz taj proces “samoanalize”. Dizajner često zauzima ulogu “doktora” koji mora napraviti kvalitetnu dijagnozu kako bi se kristalizirao cilj, a zatim metoda.“

Docent Borčić ističe i problematiku zastarjelosti backenda: „Po meni je puno manji problem sami grafički izgled web stranice Sveučilišta Sjever, veći problem je “backend” koji nije predvidio kako će institucija i njeni ljudi isti koristiti te administrirati. Hoće li se praksa korištenja s godinama mijenjati, hoće li se kvalitetno uklopiti u svoju digitalnu “okolinu” (društvene mreže i sl.). Kao alat je loše napravljen ako se mene pita. Također web stranica koja nakon 10 godina korisniku stvara samo glavobolje je loše dizajniran alat.“

Kratak vijek pažnje i velik broj portala omogućuju korisniku da pronađe upravo ono što je po njegovoj mjeri, stoga korisnik u svega nekoliko sekundi mora vidjeti što ga zanima. Preglednost stranice najvažnija je komponenta dizajna web stranice. „Lakoća snalaženja korisnika kroz sadržaj. Važno je u prvih par sekundi dobiti povjerenje korisnika, da razumije gdje se nalazi i kakav sadržaj može očekivati. Ako iznevjerimo to povjerenje već na homepage-u ili u prvom članku kojeg čita, vrlo vjerojatno se korisnik neće vratiti na stranicu. Tu je bitno imati stručne dizajnere i programere koji razumiju što je “user friendly environment”. Laik bi rekao “minimalizam”, a na što točno misli? Misli na jasnoću.“

Preglednost stranice dolazi preko prikaza informacija na stranici. Informacije treba prikazati najbolje što možemo pomoću raznih dizajnerskih metoda. „Postoje bolje i lošije metode bazirane na iskustvu dizajnera i korisnika koje bolje ili lošije funkcioniraju. Kroz dizajn tipografije, prijeloma teksta i sl. utječemo na čitljivost, hoće li nas glava boljeti nakon čitanja članka na mobitelu ili ne. Ja bi to nazvao dizajnerske metode na koje treba misliti. Kako tretiramo fotografiju je recimo nešto što isto utječe na doživljaj i razumijevanje informacija pa i tu imamo neke metode kako sadržaj što bolje prikazati kroz sliku. Dizajnerima je to nešto jasnije, ali generalnoj publici manje, a to je da ne postoji univerzalni dizajn ili tehnika koja će osigurati uspjeh. Zato naša struka i nije u znanstvenom polju. Najbolja tehnika je izabrati dobrog dizajnera i programera.“

Redizajn portala Pressedan poboljšava preglednost stranice koristeći se standardiziranim i ustaljenim metodama dizajniranja web stranice te joj daje moderan izgled. „U verziji dva je definitivno jasnoća i dostupnost informacija nešto bolja. Naslovna stranica starog portala je dosta kritična, odluka da je jedna izdvojena vijest u sredini pa onda naokolo ostale smatram neintuitivnim i konfuznim. Ljudi na to nisu navikli. Mozak je naučio čitati s lijeva na desno, odozgora prema dole. Zato je u verziji dva to puno bolje. Osim toga format fotografije na staroj verziji je jako loš. U taj format je užasno nezahvalno lijepo kadrirati fotografiju. Na novoj verziji

je i to znatno bolje. Recimo kod obje verzije bi u startu postavio pitanje koliko vijesti je potrebno vidjeti na početnoj stranici, je li više bolje? Ja mislim da ne. Stara verzija također ima neke dodatne nepotrebne alate koji vidim da ne rade kao što je slajder za novosti (sitne strelice lijevo desno koje se jedva primijete).

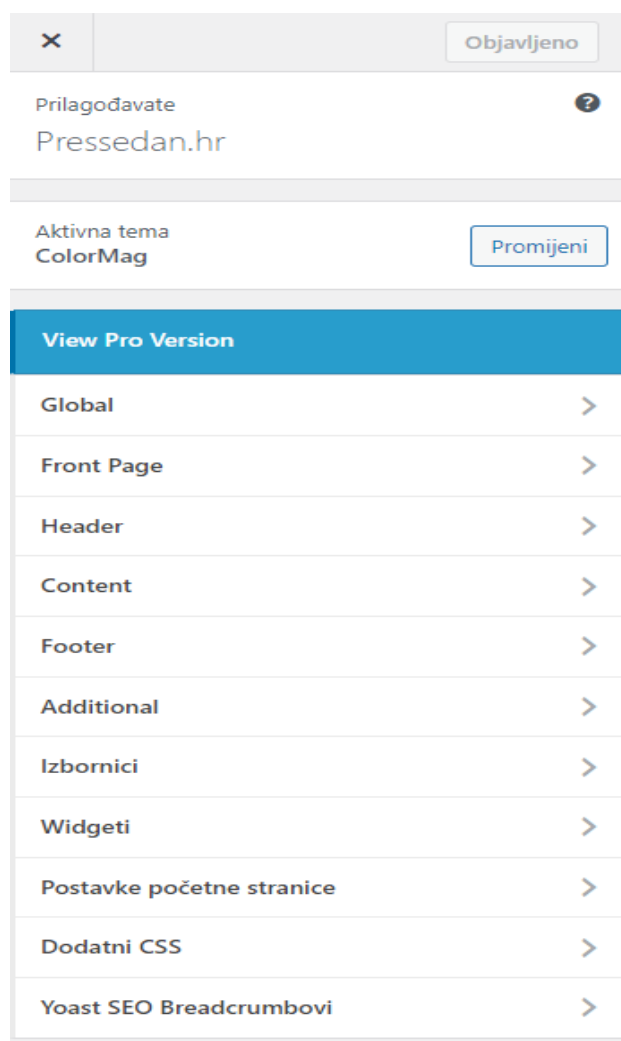
Nakon redizajna portal će biti konkurentniji na tržištu što će omogućiti bolju vidljivost i samim time bolju čitanost. „*Apsolutno. Gledaj to ovako; radi se o povjerenju korisnika u alat za dobivanje informacija. Prvo urednik i sadržaj moraju biti na razini, naravno. Kad taj dio zadovoljiš korisniku je ostalo i iskustvo pretraživanja ili čitanja. Ako je njemu prvo iskustvo naporno ili se nije snašao vrlo vjerojatno će ubuduće svoje informacije dobivati na nekom drugom mjestu gdje mu je iskustvo bolje. Naravno dizajn nije jedini aspekt konkurentnosti, sadržaj je prvi. Ako je sadržaj fantastičan korisnik će imati više strpljenja, ali ako je sadržaj sličan konkurenciji naravno da je dizajn taj aspekt gdje se možeš nadmetati.*“

5. Dizajn portala

WordPress je iznimno pregledno postavljen kao alat za prilagođavanje teme. Postoji osam glavnih kategorija po kojima su podijeljene komponente za dizajn cijele stranice te tri dodatne koje spadaju u rubriku „želim znati više“, odnosno namijenjene su za one koji se profesionalno bave dizajniranjem web stranica. Ove rubrike prikazane su na Slici 3.

Kategorija *Global* sadrži potkategorije *Colors* (boje), *Background* (pozadina) i *Layout* (raspored). U potkategoriji boje, nalazi se još tri potkategorije: glavne boje, boja pozadine i boje kategorija.

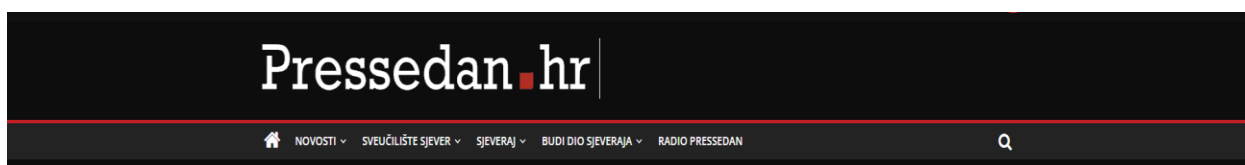
U potkategoriji glavne boje može se prilagođavati boja detalja na stranici kao što je crta iznad kategorija koja je prikazana na slici 4. Ova boja služi kao znak prepoznatljivosti i povezuje se sa bojom Sveučilišta Sjever koja je u rgb zapisu (195, 32, 38) te je iz tog razlog izmijenjena iz početne.

Slika 3 Glavne kategorije za dizajn na WordPressu, Izvor: <http://v2.pressedan.hr/wp->

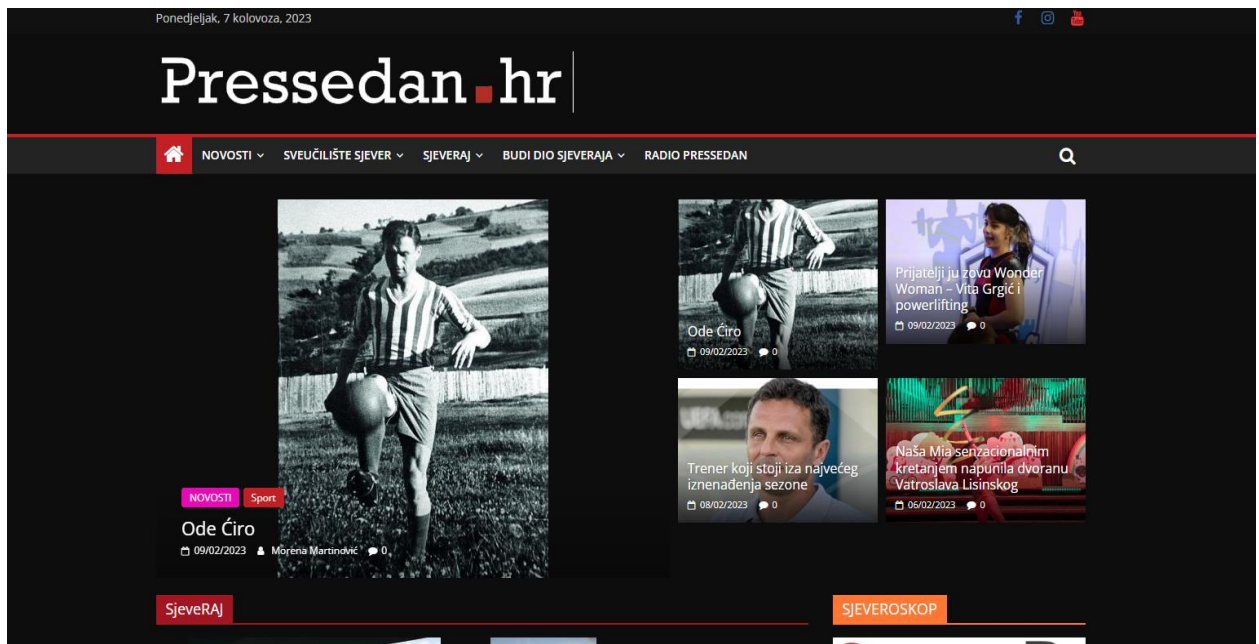
<admin/customize.php?return=%2Fwp-admin%2Fplugins.php> (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 12:04)

U potkategoriji glavne boje može se prilagođavati boja detalja na stranici kao što je crta iznad rubrika koja je prikazana na slici 4. Ova boja primarno je dizajnerski element te služi kao znak prepoznatljivosti i povezuje se sa bojom Sveučilišta Sjever. Boja Sveučilišta u rgb zapisu je (195, 32, 38), pa je i ovaj grafički element iste boje.

Slika 4 Prikaz boje detalja iznad glavnog izbornika kategorija, Izvor: <http://v2.pressedan.hr/>
(pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 12:16)

Potkategorija pozadine vrlo jasno opisuje što se u njoj izmjenjuje. Besplatna verzija daje mogućnost odabira između bijele i crne pozadine. Odabrana je crna zbog elegantnosti, dobrog kontrasta crvene i crne te modernog izgleda. Beaird (2012: 49) ističe da je crna boja, boja elegancije i snage, isto tako ističe da je vrlo važno imati dobar kontrast jer je vrlo važan za interaktivan dizajn (Beaird 2012: 78). Upravo ta elegantnosti i kontrast mogu se lako vidjeti na Slici 5 koja prikazuje crnu pozadinu s crveno-bijelim kontrastom.

Slika 5 Prikaz crne pozadine i crveno-bijelog kontrasta, Izvor: <http://v2.pressedan.hr/> (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 12:31)

Boje kategorija još jedna je potkategorija koju se može prilagođavati. Svaka kategorija, odnosno rubrika na portalu može imati svoju boju kako bi se razlikovala jedna od druge. Upravo ovdje se mogu prilagoditi sve boje rubrika. Izbornik prilagodbe boja rubrika prikazan je na Slici 6. Svaka boja može se detaljno prilagoditi po RGB zapisu ili odokativno na paleti boja. Boje koje su dodijeljene rubrikama otprilike podsjećaju na temu rubrika, pa je tako rubrika Sveučilište Sjever dobila pripadajuću crvenu boju jer je crvena boja Sveučilišta, rubrika putovanja dobila je zelenu boju jer zelena, prema Beairdu (2012: 46) podsjeća na prirodu, a prirodom se putuje itd.

Slika 6 Prikaz widgeta za promjenu boja rubrika, Izvor: <http://v2.pressedan.hr/wp-admin/customize.php?return=%2Fwp-admin%2Fplugins.php> (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 12:31)

U kategoriji raspored prilagođava se raspored widgeta na stranici. Raspored na stranici može biti prikazan na tri načina, navigacija s lijeve, navigacija s desne strane i raspored u tri stupca. Navigacija s lijeve strane ostavlja dojam nekreativnosti, no ne znači da se ne koristi (Beaird 2012: 26). Raspored u tri stupca koristi se za prikazivanje brojnih dijelova sadržaja ili oglasa zato je odlučeno da se glavni sadržaj stavi na lijevu stranu, a prema Beairdu (2012: 27) to je posebno uobičajena konfiguracija za lokacije s vijestima. Slika 7 prikazuje kako objave izgleda dok je navigacija namještena s desne strane, dok Slika 8 prikazuje kako objava izgleda kad je navigacija namještena na lijevu stranu.

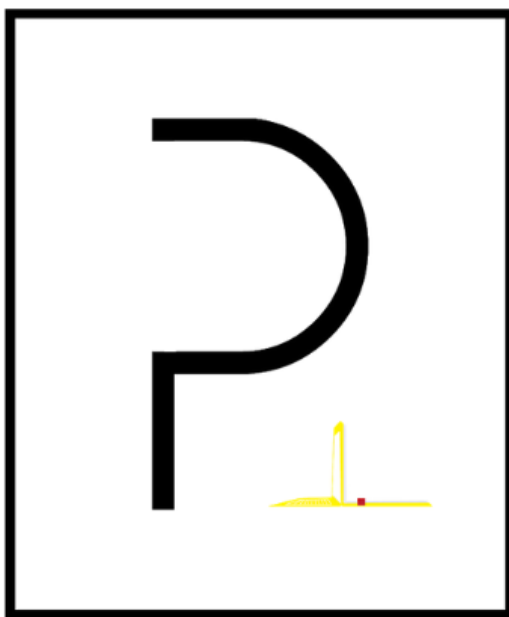

Slika 7 Prikaz navigacije s desne strane, Izvor: <http://v2.pressedan.hr/wp-admin/customize.php?return=%2Fwp-admin%2Fplugins.php> (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 13:34)

Slika 8 Prikaz navigacije s lijeve strane, Izvor: <http://v2.pressedan.hr/wp-admin/customize.php?return=%2Fwp-admin%2Fplugins.php> (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 13:42)

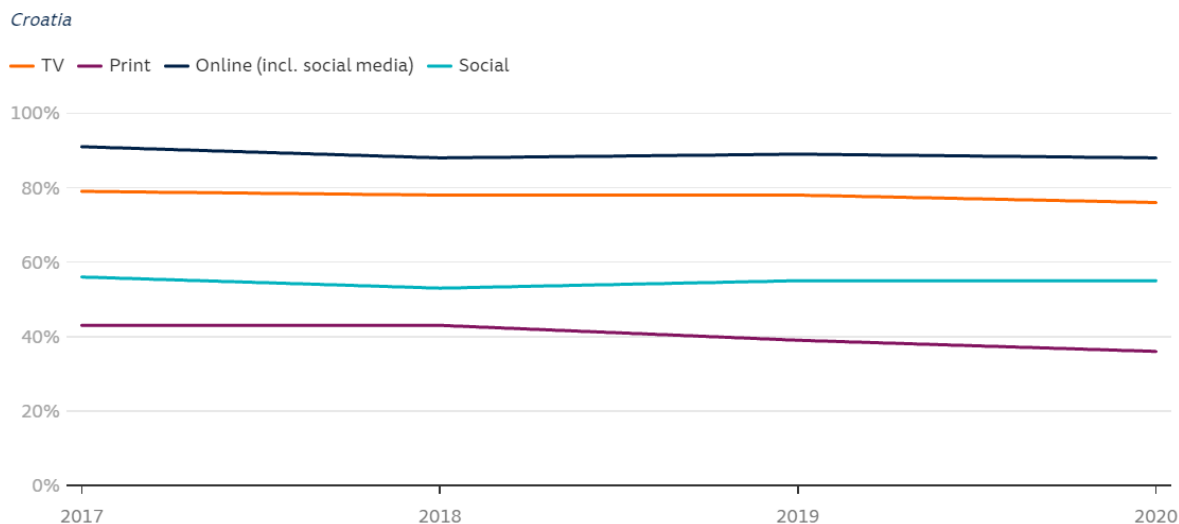
Kategorija zaglavlja bavi se zaglavljem i svim njegovim elementima. U zaglavlju je smješten logo portala kao prepoznatljivi dio stranice. U ovoj kategoriji se također dodaje ikona stranice koja se prikazuje u tabu preglednika. Ukoliko se ne izmjeni ostat će standardna ikona koju WP dodjeljuje svim stranicama. Ikona portala Pressedan prikazana je na Slici 10.

Slika 9 Ikona portala Pressedan, Izvor: <http://pressedan.unin.hr/> (pristupljeno: 7. kolovoza 2023.

14:00

Također može se i omogućiti prikaz današnjeg datuma što dobro dođe kod čitanja tekstova kako bi korisnik mogao usporediti datum nastanka teksta koji čita s današnjim datumom i vidjeti je li tekst aktualan. Uz datum prikazuju se naslovi posljednje objavljenih tekstova kako bi korisnik mogao pratiti koji su tekstovi zadnje objavljeni. Desno od datuma nalaze se ikone društvenih mreža. Ikone su funkcionalne i klikom na njih otvara se pojedina društvena mreža portala. Klikom na ikonu Instagrama otvara se Instagram račun portala Pressedan (<https://www.instagram.com/pressedan/>), klikom na ikonu Facebooka dolazi se do Facebook profila Pressedan (<https://www.facebook.com/pressedan>) i zadnja društvena mreža koja postoji jest YouTube kanal Pressedan.hr (<https://www.youtube.com/c/PressedanHr>). Važno je spojiti portal s njegovim društvenim mrežama kako bi korisniku omogućili što veći izbor izvora informacija, pogotovo u skorije vrijeme kad većina mladih do vijesti dolazi preko društvenih mreža što prikazuje Reutersovo istraživanje o izvorima vijesti u Hrvatskog, vidljivo na Slici 11. U zaglavlje također spada *home* ikona koja korisnika u bilo kojem trenutku vraća na početnu stranicu i omogućuje lakše kretanje po stranici. Kako bi korisnik tijekom korištenja stranice brzo i jednostavno mogao doći do bilo koje rubrike i/ili nešto pretražiti omogućena je opcija *sticky headera*, odnosno ljepljivog zaglavlja. Korisniku se tijekom scrolanja po stranici na vrhu stranice konstantno zadržava izbornik s rubrikama i *home* ikonom.

Slika 10 Istraživanje Reuters Instituta o izvorima vijesti u Hrvatskoj, Izvor:

<https://www.digitalnewsreport.org/survey/2020/croatia-2020/> (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 14:36)

Najveća prednost korištenja WP-a je modularno prilagođavanje widgeta. Kategorija *widgeti* daje pristup svim *widget* blokovima na stranici. Postoje četiri glavna bloka widgeta na stranici, *right sidebar*, *header sidebar*, *front page widgeti* i *footer sidebars*. Svaki se widget može detaljno regulirati i određivati što će prikazivati. Na početnoj stranici nalazi se *slider* koji prikazuje osam tekstova iz rubrike Novosti. Broj prikazanih tekstova i rubrika mogu se mijenjati na svakom widgetu.

6. Funkcionalnosti

Dodaci na stranici, tzv. *plugini* pospješuju učinkovitost stranice, njezinu sigurnost i profesionalnost. Dodaci su skripte koje WordPressu pružaju dodatnu funkcionalnost, od jednostavnih poslova do potpuno funkcionalnog sustava (Plumley 2012: 307). Svaki dodatak je specijaliziran za neki zadatak, a vrlo je jednostavan za korištenje. I Plumley naglašava jednostavnost korištenja dodataka u WordPressu te ističe i jednu vrlo važnu značajku dodataka. Svaki dodatak može se jednostavno „oduzeti“, odnosno isključiti, što je dobro jer se tako pruža zaštita osnovnim elementima web lokacije (Plumley 2012: 307). Dodacima se upravlja preko nadzorne ploče za dodatke u kojoj se može vidjeti svaki aktivni i neaktivni dodatak, njegov naziv, opis čemu služi, može ga se aktivirati ili deaktivirati. Isto tako vidljive su i postavke svakog dodatka u kojima se svaki dodatak može detaljnije konfigurirati. Pronalaženje dodataka je vrlo jednostavno, najčešće je naziv dodatka jednak problemu s kojim se bavi, no ukoliko nije, do njega se može doći jednostavnim pregledom interneta. Kad se dodatak pronađe, skine se preko WP-a te ga je potrebno omogućiti u nadzornoj ploči za dodatke. Za kraj ostaje sama konfiguracija dodatka po vlastitim željama i potrebama, sve ostalo dodatak uradi sam. Kod odabira dodataka mora se obratiti pažnju na ocjenu dodatka, koja označuje koliko su korisnici zadovoljni s pojedinim dodatkom, zatim broj preuzimanja koji daje dobar uvid u učinkovitost dodatka i za kraj moramo obratiti pozornost o kompatibilnosti dodatka s našim WP-om jer ukoliko nisu kompatibilni dodatak neće moći izvršiti svoju funkciju ili ga uopće nećemo moći instalirati. U ovom poglavlju izdvojit će se dodaci koji su instalirani na redizajniranom portalu te će svaki biti detaljnije pojašnjen.

6.1. Dodatak članovi (*members*)

U organiziranim skupinama postoji hijerarhija koja omogućava i uspostavlja red i odnose između ljudi kako bi skupina mogla bolje funkcionirati. Dodatak članovi daje isti učinak kao i hijerarhija zato što postavlja jasne granice između ovlaštenja i mogućnosti korisnika stranice. U WordPressu je definirano pet uloga za korisnike kojima se dodatak članovi koristi. Tih pet uloga su:

1. Administrator
2. Editor (Urednik)
3. Author (Autor)
4. Contributor (Suradnik)
5. Subscriber (Pretplatnik)

Uloge idu od najmoćnije do najslabije po mogućnostima i pristupu, s tim da je administrator najmoćnija uloga.

Administrator može pristupiti svim administrativnim funkcijama WP, kao što su uređivanje teme mijenjanje teme, instaliranje dodataka, rad s korisnicima i sl. S obzirom na to da je portal koji se redizajnira studentski portal i u vlasništvu je Sveučilišta, administrator mora biti netko od djelatnika kako bi se portal mogao prenositi s generacije na generaciju bez mogućnosti svojatanga portala od strane studenata.

Editor, odnosno urednik ima najvišu razinu dopuštenja koja se odnose na sadržaj, ali ne može mijenjati postavke lokacije, kao što je izmjena teme, instalacija dodataka i sl. Urednici mogu dodavati ili brisati sadržaj, imaju potpuni pristup medijskoj zbirci te punu kontrolu nad objavljivanjem sadržaja. Na portalu Pressedan ulogu editora imala je samo glavna urednica kako bi imala potpunu kontrolu nad objavljivanjem sadržaja.

Author je uloga koju imaju studenti koji pišu za portal. Uloga autora ima punu kontrolu nad vlastitim tekstovima, ali ne i na tuđim, pa tako autori ne mogu objavljivati ili brisati tuđe tekstove niti ih uređivati.

Uloge *contributor*, odnosno suradnik nema na portalu Pressedan zato što za nju nema potrebe zbog premalog broja aktivnih članova i nepostojanja vanjskih suradnika koji pišu za portal.

Subscriber ili pretplatnik je korisnik koji je registriran posjetitelj portala, dakle unio je svoje ime, prezime, email adresu, sličicu i sl. i ukoliko bi tako posložili može komentirati objavljene tekstove. Pretplatnik ima ovlasti nad svojim profilom, ali to je sve. Pretplatnik u ovom slučaju nije netko tko je dao novce kako bi se pretplatio na sadržaj, već samo kategorija u ovlastima na stranici.

Svaka od uloga može se detaljnije regulirati, odnosno svakoj se ulozi može dodavati i oduzimati dopuštenja. Dodavanje ili oduzimanje dopuštenja po ulogama striktno ovisi o administratoru i namjeni samih uloga. Tako će autor dobiti više dopuštenja ukoliko za to ima potrebe, ali to dopuštenje mu ne može dati editor već samo administrator.

6.2. Sigurnost stranice

Novo doba, doba tehnologije podliježe novim prijetnjama, kao što je za vrijeme radija problem bio u ometanju signala ili kratkom dometu tako je na internetu problem spam. Spam može biti u obliku slanja velike količine elektroničke pošte preko kontakt forme ili nizanja gomile neželjenih komentara ispod objava. Oba oblika spama su nepoželjna i zlonamjerna. Kod spama elektroničke pošte dolazi do zapunjena sandučića elektroničke pošte te je korisniku iznimno teško razabrati

željenu od neželjene pošte. Kod spama u komentarima može doći do smanjenja čitanosti portala, narušavanja kredibiliteta portala, pa čak i do rušenja stranice ukoliko je baza stranice slabija.

Kako bismo izbjegli spam potrebno je instalirati dodatak koji sprječava spam. U ovom slučaju, instaliran je Aksimet Anti-Spam: Spam Protection dodatak koji sprječava navedene vrste spama. Nakon instalacije bilo je potrebno izraditi API⁷ ključ koji identificira projekt, odnosno u ovom slučaju portal, preko niza slova i brojeva. Nakon što je API ključ izrađen, potrebno ga je umetnuti u Aksimet Anti-Spam postavke kako bi anti-spam mogao pravilo funkcionirati.

Slična vrsta zaštite jest SSL certifikat kojim se osigurava uspostava sigurnih kanala komunikacije između klijentskih računala i poslužitelja na način da kriptira komunikaciju između klijenta i poslužitelja. Ova vrsta zaštite stranice omogućava sigurno komunikaciju između klijenta i poslužitelja i sprječava razne vrste hakiranja te komunikacije. Nakon što se dobije SSL certifikat, uključuje se HTTPS protokol koji stvara sigurnu vezu između servera i preglednika. Pokretanjem HTTPS protokola, stranica dobiva ikonu zaključanog lokota u svojoj URL adresi koja svim korisnicima daje na znanje da je stranica kojoj su pristupili osigurana. Osiguravanje stranice SSL certifikatom, korisnicima daje povjerenje i podiže kredibilitet stranice.

Postupak dobivanja SSL certifikata bit će odrađen preko CARNET-a, odnosno pružatelja usluga digitalnih certifikata Sectigo. Kako bi to mogli, ustanova mora biti registrirani korisnik TCS usluge, a Sveučilište Sjever je u CARNET registru korisnika TCS usluge. S obzirom na to da je Sveučilište korisnik TCS usluge moguće je preko CARNTA i Sectiga izraditi SSL certifikat za portal, no za to je potrebno kontaktiranje ovlaštene osobe koja je u navedena u registru. Postupak dobivanja SSL certifikata je u tijeku za vrijeme pisanja ovog rada. Stari portal nije imao SSL certifikat niti je bilo naznaka da će ga ikad zaimati.

Još jedan ključni dodatak za sigurnost je Wordfence koji objedinjuje više sigurnosnih protokola. Wordfence daje dodatni *firewall* na stranici koji blokira softverske *malwere*, daje mogućnost *two-factor* autentifikacije, koja dodatno osigurava login u portal. Također, daje trenutni pregled povijesti logiranja na stranicu koji može koristiti za provjeru iz sigurnosnih razloga i provjeru odakle se korisnici logiraju kako bi mogli lakše odabrati sadržaj za objavu. Vrlo važan sigurnosni protokol koji Wordfence omogućuje jest reCAPTCHA. Ovaj protokol provjerava je li

⁷ Ključ sučelja za programiranje aplikacije (API) je kod koji se koristi za identifikaciju i autentifikaciju aplikacije ili korisnika. Izvor: <https://www.fortinet.com/resources/cyberglossary/api-key> (pristupljeno: 8. kolovoza 2023. 19:25)

korisnik robot ili osoba na način da prvo provjeri korisnički preglednik te ukoliko on „padne“ na pregledu, reCAPCHA mu šalje mail s autorizacijskim ključem kako bi mogao pristupiti stranici.

6.3. Komparacija starog i novog portala

Stari portal Pressedan nije imao mogućnost dodavanja uloga korisnicima što je uzrokovalo da svaki tekst koji netko od studenata napiše mora proći kroz tri para ruku. Zbog nedostatka podjele članova, tekstovi koje su studenti pisali, morali su pisati u Word dokumentu jer je na stranici mogao raditi samo glavni urednik. Samo pisanje u Wordu zahtijevalo je da se taj dokument prvo šalje lektorima, oni su ga lektorirali, poslali ga nazad studentu, zatim je student ispravio pogreške te slao dokument glavnoj urednici. Glavna urednica tada prepisuje ili kopira tekst iz Word dokumenta u WP, dodaju mu fotografije, naslove i tek ga tada objavljuje.

Kako bi se skratio taj proces dodao se dodatak članovi koji omogućuje da svaki student ima ulogu autora, ima pristup WP-u kojem se odmah može prilagođavati i učiti o njemu što je izrazito važno jer je izrada tekstova na WP-u temelj novinarskog smjera, a i dio je nastavnog procesa upravo izrada tekstova za portale. Nema nepotrebnih Word dokumenata, smanjuje se mogućnost pogreške kod autoriziranja tekstova i ubrzava se protok tekstova od autora do glavne urednice. Uz to lektori više ne moraju primati hrpu mailova i pošiljati ih nazad studentima, već svoj zadatak mogu odrađivati direktno na stranici. U ovom slučaju dobro dođe mogućnost dodavanja uloga jer je lektor, po rangu ispod urednika, ali iznad autora jer mora imati pristup svim tekstovima i mora ih moći uređivati, ali ih ne bi trebao moći objaviti, no to ovisi o dogovoru u redakciji.

6.4. Rasprava

Glavni cilj ovog rada jest utvrditi kakve sve karakteristike i funkcionalnosti studentski web portal treba imati kako bi bio pristupačan kako za uređivanje, tako i za korištenje te time privukao više čitatelja.

Analizom sadržaja i polustrukturiranih intervjua utvrđeno je da portal treba biti moderan, brz, responzivan te jednostavan za korištenje, a informacije moraju biti pristupačne. Uz to, portal treba biti funkcionalan odnosno moraju se moći objaviti fotografije, video zapisi i dodati galerije, portalu moraju moći pristupiti svi studenti koji su zainteresirani za rad na njemu. Iz glavnog cilja proizašla su tri sporedna cilja:

- 1) analizirati staru i novu verziju web portala Pressedan kroz kriterije njihove sigurnosti, brzine i ukupne funkcionalnosti i učinkovitosti

Utvrđeno je kako stara verzija portala nema adekvatne sigurnosne protokole, nije postavljen SSL certifikat, a inačica *softvera* je daleko od ažurne. Stari portal je izuzetno spor, što zbog brzine servera, što zbog velikog broja nekomprimiranih fotografija, ali i zastarjelosti samog WordPressa koji onemogućuje dodatke koji bi pospješili brzinu portala. Nadalje, ne redizajnirani portal ima vrlo ograničavajuće funkcionalnosti koje često sprječavaju adekvatan rad na portalu i srozavaju volju studenata za daljnji rad na istom. Nova verzija portala Pressedan ima ažuriraniji *softver*, unaprijeđena je sigurnost stranice preko dodatka Aksimet Anti Spam i Wordfence Security te se radi na dodavanju SSL certifikata. Brzina nove stranice je višestruko veća zbog novog servera, ali i modernijeg WordPressa. Također, uzeto je u obzir i dodavanje velikog broja fotografija, pa je umetnut dodatak za sažimanje istih i razmišlja se o dodavanju *cashiranja* podataka što će rezultirati još bržom stranicom. Na novu verziju dodani su i mnogi dodaci koji pospješuju samu funkcionalnost stranice, kao što su dodatak *members* koji omogućava pristup velikom broju studenata s postojanom hijerarhijom na stranici.

- 2) utvrditi koje funkcionalnosti web portala pojednostavljuju njegovo korištenje iz perspektive urednika portala

Utvrđeno je kako ažuriranje inačice WordPressa daje pristup novijim alatima za obradu teksta, slike i videozapisa koji znatno pomažu kod obrađivanja tekstova od strane urednice. Nadalje, dodatak *members* omogućuje urednicima portala bolju podjelu dužnosti i obaveza, s mogućnosti da se ovlasti ograniče po želji, što olakšava urednički posao. Dodavanje alata Google Analytics omogućuje urednicima da preciznije prate čitanost tekstova, a SEO optimizacije tekstova omogućuje bolju vidljivost tekstova na internet tražilicama.

- 3) utvrditi koliko dizajn utječe na konkurentnost na tržištu i zainteresiranost studenata da prate portal

Utvrđeno je kako zastarjelost dizajna znatno negativno utječe na konkurentnost na tržištu, a uz to i vrlo negativno utječe na zainteresiranost studenata da rade na portalu i prate portal. Zbog izgubljenog povjerenja korisnika da prate portal Pressedan, redizajn neće biti dovoljan da se poveća čitanost. Redizajn je tek prvi korak prema povećanju čitanosti i vidljivosti portala. Potrebno je ponovno zadobiti povjerenje čitatelja kvalitetnim sadržajem i povećanjem vidljivosti preko Sveučilišta. Analizom prikazanih podatak možemo zaključiti da je ostvaren glavni cilj, odnosno da su utvrđene karakteristike i funkcionalnosti koje su potrebne kako bi portal bio pristupačan za uređivanje i korištenje. Uz glavni, ostvareni su i svi sporedni ciljevi.

7. Zaključak

Portali su vrlo važan izvor informacija u vremenu kad medijska publika ima pristup informacijama na dlanu i u trenutku. U ovom radu opisan je postupak redizajniranja portala Pressedan, od same ideje, preko realizacije do svih uključenih elemenata. Analizom literature i polustrukturiranih intervjuja ustanovljeni su elementi koji su potrebni za funkcionalnost web stranice, njezinu pristupačnost za uređivanje i korištenje od strane medijske publike. Također je ustanovljeno da je sigurnost portala od iznimne važnosti, što za korisnika, što za samo Sveučilište te da je potrebno voditi računa o ažuriranju elemenata web stranice i u što većoj mjeri spriječiti bilo kakve zlonamjerne pokušaje, što nova verzija portala vrlo dobro pokriva raznim unaprijeđenima sigurnosti, kao što su Aksimet AntiSpam, SSL certifikat i Wordfence Security. Nadalje, utvrđeno je da su funkcionalnosti koje pojednostavljuju korištenje web portala iz perspektive glavne urednice mogućnost dodavanja galerija s fotografijama, videozapise, razgraničavanje obveza i pristupa dodatkom *members*, *Google Analytics* i vrlo važna SEO optimizacija tekstova. Utvrđeno je i kako dizajn znatno utječe na konkurentnost na tržištu, a glavne odlike dizajna su jasnoća i dostupnost informacija koje redizajnirani portal ima.

Praktičan dio rada pojasnio je koji sve koraci potrebni za redizajniranje, kako oni izgledaju, što se njima upravlja i koja im je funkcija. Također, objašnjeni su svi dodaci koji su uklopljeni u redizajnirani portal i istaknuta je njihova važnost.

Prema svemu navedenom možemo zaključiti kako je redizajniranje portala važno za njegovu vidljivost, funkcionalnost i korisnost za studente Sveučilišta. Također, važno je naglasiti kako se dizajn brzo mijenja, a tehnologija konstantno napreduje te da sve ima svoj „rok trajanja“, pa tako i ova verzija dizajna. Najvažnije od svega je držati korak s vremenom i konstantno prilagođavati portal novim tehnologijama i korisnicima. Neophodno je naglasiti kako je ovo eksperimentalni portal Sveučilišta Sjever namijenjen učenju i prilagodbi studenata na rad u struci, a upravo ovaj redizajn omogućuje pristup većem broju studenata i daje im puno iskustvo rada kao u struci.

—
RAVON
ALLENBAINO

Sveučilište
Sjever

SVEUČILIŠTE
SJEVER

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, EMIL MARTAN (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom REDŽAK I UVAPIJEDEWE FUNKCIONALISTI (upisati naslov) te da u STUČENIŠKO WEB PORTALU navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova. PRESEDAK -

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

EMIL MARTAN
(vlastoručni potpis)

Emil Martan

Sukladno čl. 83. Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Sukladno čl. 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje znanstvena i umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.

8. Literatura

Knjige:

- [1] Beard, Jason. 2012. *Načela dobrog web dizajna*. Dobar plan. Zagreb.
- [2] Brautović, Mato. 2011. *Online novinarstvo*. Školska knjiga. Zagreb.
- [3] Garrison, Bruce. 2004. *Online News Services (Online Journalism)*. The Internet Encyclopedia. New Jersey.
- [4] Kunczik, Michael; Zipfel Astrid. 1998. *Uvod u publicističku znanost i komunikologiju*. Friedrisch Ebert Stiftung. Zagreb.
- [5] Lamza Posavec, Vesna. 2011. *Kvantitativne metode istraživanja: Anketa i analiza sadržaja*. Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb.
- [6] Malović, Stjepan. 2005. *Osnove Novinarstva*. Golden marketing-Tehnička knjiga. Zagreb.
- [7] McLuhan, Marshall. 2008. *Razumijevanje medija*. Golden marketing-Tehnička knjiga. Zagreb.
- [8] Metzinger Čedno, Tamara; Toth, Marko. 2020. *Metodologija istraživačkog rada za stručne studije*. Veleučilište Velika Gorica. Velika Gorica.
- [9] Milas, Goran. 2005. *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap
- [10] Plumley, George. 2012. WordPress. Dobar plan. Zagreb.
- [11] Zgrabljčić Rotar. 2017. *Novi mediji digitalnog doba*. Informacijska tehnologija i mediji Zagreb.
- [12] Žugaj, Miroslav; Dumičić, Ksenija; Dušak, Vesna. 2006. *Temelji znanstvenoistraživačkog rada: metodologija i metodika*. 2. dopunjeno i izmijenjeno izdanje. Varaždin: Sveučilište u Zagrebu. Fakultet organizacije i informatike.

Mrežni i elektronički izvori:

- [13] CARNET certifikati. <https://certifikati.carnet.hr/>. (pristupljeno: 8. kolovoza 2023. 19:50)
- [14] ColorMag. <https://themegrill.com/themes/colormag/>. (pristupljeno: 27. srpnja 2023. 11:02)
- [15] *Davatelj internetskih usluga*. Hrvatska enciklopedija. 2021. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb. (pristupljeno 25. srpnja 2023. 10:38) <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=68638>
- [16] Feđa, Vukić. *Dizajn*. 2007. <https://dizajn.hr/blog/dizajn/> (pristupljeno 25. srpnja 2023. 11:56)
- [17] Google Analytics 4. <https://support.google.com/analytics/answer/10089681?hl=en> (pristupljeno: 27. srpnja 2023. 10:28)
- [18] *Internet*. 2021. Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb. (pristupljeno 25. srpnja 2023. 10:16) <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27653>
- [19] Izvori vijesti. 2020. Digital News Report. <https://www.digitalnewsreport.org/survey/2020/croatia-2020/> (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 14:36)

- [20] Što je SEO optimizacija. <https://www.markething.hr/sto-je-seo-optimizacija/> (pristupljeno: 26. srpnja 2023. 12:18)
- [21] What is SSL Certificate. <https://www.sectigo.com/ssl-certificates-tls>. (pristupljeno: 8. kolovoza 2023. 19:58)
- [22] WordPress. <https://wordpress.com/> (pristupljeno: 26. srpnja 2023. 11:07)
- [23] Zakon o elektroničkim medijima. 2023. <https://www.zakon.hr/z/196/Zakon-o-elektroni%C4%8Dkim-medijima> (pristupljeno 25. srpnja 2023. 10:46)
- [24] Zakon o medijima. 2023. <https://www.zakon.hr/z/38/Zakon-o-medijima> (pristupljeno 25. srpnja 2023. 11:13)

Popis slika

Slika 1 Početna stranica portala Pressedan.hr, Izvor: http://pressedan.unin.hr/ (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 10:06)	9
Slika 2 Početna stranica teme ColorMag; Izvor: https://themegrilldemos.com/colormag-demos/#//preview/colormag-free (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 11:05)	12
Slika 3 Glavne kategorije za dizajn na WordPressu, Izvor: http://v2.pressedan.hr/wp-admin/customize.php?return=%2Fwp-admin%2Fplugins.php (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 12:04).....	20
Slika 4 Prikaz boje detalja iznad glavnog izbornika kategorija, Izvor: http://v2.pressedan.hr/ (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 12:16).....	21
Slika 5 Prikaz crne pozadine i crveno-bijelog kontrasta, Izvor: http://v2.pressedan.hr/ (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 12:31).....	22
Slika 6 Prikaz widgeta za promjenu boja rubrika, Izvor: http://v2.pressedan.hr/wp-admin/customize.php?return=%2Fwp-admin%2Fplugins.php (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 12:31).....	23
Slika 7 Prikaz navigacije s desne strane, Izvor: http://v2.pressedan.hr/wp-admin/customize.php?return=%2Fwp-admin%2Fplugins.php (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 13:34).....	24
Slika 8 Prikaz navigacije s lijeve strane, Izvor: http://v2.pressedan.hr/wp-admin/customize.php?return=%2Fwp-admin%2Fplugins.php (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 13:42).....	24
Slika 9 Ikona portala Pressedan, Izvor: http://pressedan.unin.hr/ (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 14:00	25
Slika 10 Istraživanje Reuters Instituta o izvorima vijesti u Hrvatskoj, Izvor: https://www.digitalnewsreport.org/survey/2020/croatia-2020/ (pristupljeno: 7. kolovoza 2023. 14:36).....	26

Prilozi

Pitanja za provedbu polustrukturiranog intervjua sa stručnjakom za informatiku.

1. Koliko brzina servera utječe na brzinu stranice?
2. Usporediti sigurnost oba portala (ddos, spam) i kakve veze sa sigurnošću portala imaju verzije PHP-a (pogotovo zastarjele verzije) te dodaci za zaštitu portala?
3. Je li važno imati responzivan web i zašto?
4. Je li potrebno uvesti casheiranje „pasivnih“ vijesti na web stranicu te kako ono utječe na brzinu web stranice?
5. Pojasnite važnost SSL certifikata i dajte svoje mišljenje o potrebi istog na oba portala.
6. Usporedite oba portala kroz kriterije sigurnosti, brzine i ukupne funkcionalnosti i učinkovitosti.

Pitanja za provedbu polustrukturiranog intervjua s urednicom portala Pressedan.

1. Opšite opće iskustvo glavne urednice na portalu Pressedan.
2. Što Vam je najviše otežavalo rad na samoj stranice i kod objave tekstova?
3. Koje su mane starog portala, po Vama?
4. Usporedite funkcionalnost oba portala.
5. Koje funkcionalnosti web portala pojednostavljuju njegovo korištenje iz perspektive glavne urednice?
6. Usporedite opći dojam oba portala.
7. Opišite iskustvo rada sa studentima na portalu u vidu glavne urednice.
8. Dajte svoje mišljenje o percepciji oba portala iz gledišta ostalih studenata.

Pitanja za provedbu polustrukturiranog intervjua sa stručnjakom za dizajn.

1. Koji su temelji za izradu dizajna web stranice?
2. Na što je važno obratiti pozornost tijekom dizajniranja web stranice?
3. Što treba izbjegavati, odnosno čemu težiti kod prezentiranja informacija na web stranici?
4. Koje su najbolje tehnike prikaza informacija?
5. Usporediti jasnoću i dostupnost informacija na oba portala te ju ukratko objasniti.
6. Usporediti estetsku funkcionalnost oba portala.
7. Postoji li razlika u boji pozadine između crne i bijele i koja je ukoliko postoji?
8. Ovisi li konkurentnost na tržištu o dizajnu portala?
9. Ovisi li posjećenost portala o dizajnu istog?